

การศึกษาลักษณะส่วนตน ที่สอดคล้องต่อการพยาบาลพยาบาลจิตเวช
และการใช้ตนเองเพื่อการบำบัดของพยาบาลจิตเวช

นางสาวจุนาร์ตน์ วิเรษรัตน์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-577-710-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018748 1178705.1

A STUDY OF PERSONAL CHARACTERISTICS , ATTITUDE TOWARDS
PSYCHIATRIC NURSING , AND THERAPEUTIC USE OF SELF OF
PSYCHIATRIC NURSES

Miss Jularat Wirakarat

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Department of Nursing Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1992

ISBN 974-577-710-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาลักษณะส่วนบุคคล ทศนคติต่อการพยาบาลจิตเวช
และการใช้ตนเองเพื่อการบำบัดของพยาบาลจิตเวช

โดย

นางสาวจุฬารัตน์ วิริยะรัตน์

ภาควิชา

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาการบริหารการพยาบาล

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

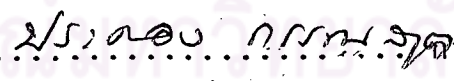

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการการสอบวิทยานิพนธ์

.... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประนอม โอทกานนท์)

.... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์)

.... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ประคอง กรรณสูต)

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิจัยวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

จุฬารัตน์ วิเรชะรัตน์ : การศึกษาลักษณะส่วนบุคคล ทัศนคติ ต่อการพยาบาลจิตเวช และการใช้ตนเองเพื่อการบำบัดของพยาบาลจิตเวช (A STUDY OF PERSONAL CHARACTERISTICS, ATTITUDE TOWARDS PSYCHIATRIC NURSING, AND THERAPEUTIC USE OF SELF OF PSYCHIATRIC NURSES) อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ฐนิพันธ์, 133 หน้า. ISBN 974-577-710-2

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคล ทัศนคติต่อการพยาบาลจิตเวช และการใช้ตนเองเพื่อการบำบัด จำแนกตามการศึกษาทางการพยาบาลจิตเวช และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ตัวอย่างประชากรคือพยาบาลจิตเวช จำนวน 86 คน ใช้วิธีเลือกตัวอย่างประชากรแบบแยกประเภท เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบประเมินลักษณะส่วนบุคคล แบบวัดทัศนคติต่อการพยาบาลจิตเวช และแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมใช้ตนเองเพื่อการบำบัดของพยาบาลจิตเวช ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยลักษณะส่วนบุคคล ของพยาบาลจิตเวช มีค่า 7.36 (คะแนนเต็ม = 10.73) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง
2. ค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการพยาบาลจิตเวชของพยาบาลจิตเวชมีค่า 8.40 (คะแนนเต็ม = 10.50) ซึ่งอยู่ในระดับสูง
3. ค่าเฉลี่ยการใช้ตนเองเพื่อการบำบัดของพยาบาลจิตเวช มีค่า 3.29 (คะแนนเต็ม = 10.67) ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ
4. พยาบาลจิตเวชที่ได้รับการศึกษาเพิ่มเติมทางการพยาบาลจิตเวชและที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 5-13 ปี มีค่าเฉลี่ยลักษณะส่วนบุคคล และทัศนคติต่อการพยาบาลจิตเวช สูงกว่าพยาบาลจิตเวชที่ไม่ได้รับการศึกษาเพิ่มเติมทางการพยาบาลจิตเวชและที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 1-4 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. พยาบาลจิตเวชที่ได้รับและไม่ได้รับการศึกษาเพิ่มเติมทางการพยาบาลจิตเวช และที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 1-4 ปี และ 5-13 ปี มีคะแนนเฉลี่ยการใช้ตนเองเพื่อการบำบัดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาควิชา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต.....
สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล.....
ปีการศึกษา 2534.....

ลายมือชื่อนิติ..... จุฬารัตน์ วิเรชะรัตน์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

C043963 : MAJOR NURSING ADMINISTRATION

KEY WORD : PERSONAL CHARACTERISTICS/ATTITUDE/THERAPEUTIC USE OF SELF/
PSYCHIATRIC NURSES

JULARAT WIRAKARAT : A STUDY OF PERSONAL CHARACTERISTICS, ATTITUDE
TOWARDS PSYCHIATRIC NURSING, AND THERAPEUTIC USE OF SELF OF
PSYCHIATRIC NURSES. THESIS ADVISOR : ASSO.PROF. JINTANA YUNIBHAND,
Ph.D., 133 pp. ISBN 974-577-710-2

The purpose of this research was to study and compare personal characteristics, attitude towards psychiatric nursing, and therapeutic use of self of psychiatric nurses who were different in work experience and inservice nursing education. Research population consisted of 86 psychiatric nurses selected by stratified random sampling technique. Research instruments, developed by the researcher, were personal characteristics rating scale, attitude towards psychiatric nursing rating scale and therapeutic use of self observation form. The major findings were as followed :

1. The mean of psychiatric nurses'personal characteristics was at the moderate level ($\bar{X} = 7.36$, total score = 10.73)
2. The mean of psychiatric nurses'attitude towards psychiatric nursing was at the high level ($\bar{X} = 8.40$, total = 10.50)
3. The mean of psychiatric nurses'therapeutic use of self was at the low level ($\bar{X} = 3.29$, total score = 10.67)
4. The means of personal characteristics and attitude towards psychiatric nursing of psychiatric nurses who had inservice psychiatric nursing education, and 5-13 year of work experience were statistically higher, at .05 level, than those of nurses who had no inservice education and less work experience.
5. There were no statistically difference between the means of therapeutic use of self of psychiatric nurses who were difference in having inservice education and work experience.

ภาควิชา...คณะกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต.....
สาขาวิชา...การบริหารการพยาบาล.....
ปีการศึกษา.....2534.....

ลายมือชื่อนิติ..... กางคำตัน กิระคำตัน
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนินันต์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขด้วยความเอาใจใส่ให้กำลังใจตลอดเวลา ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ประคอง กระณิสต์ ที่ได้กรุณาช่วยเหลือให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล และผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 20 ท่าน ที่ได้กรุณาตรวจสอบแก้ไข และให้คำแนะนำในการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัย

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการกองสุขภาพจิต ผู้อำนวยการโรงพยาบาล หัวหน้าฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลศรีธัญญา โรงพยาบาลสวนปรุง โรงพยาบาลจิตเวชนครราชสีมา และขอขอบคุณพยาบาลจิตเวชทุกท่านที่เป็นตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตลอดจนผู้ช่วยวิจัยทั้ง 3 ท่าน

ท้ายนี้ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ ภาควิชาคณะกรรมการบริหารหลักสูตร คุรุศาสตร์มหาบัณฑิตทุกท่าน และขอขอบคุณ คุณสมบุญ พลหาญ คุณบารมี-คุณอัจฉรา จรัสสิงห์ คุณนันทนา รัตนากร คุณกัลยรัตน์ วิเรขรัตน์ และเพื่อน ๆ ร่วมรุ่นทุกท่านที่ได้ให้กำลังใจและช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จุนาร์ตน์ วิเรขรัตน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
แนวเหตุผลและสมมติฐานของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
ความหมายและบทบาทของการพยาบาลจิตเวช	13
กรอบแนวคิดทฤษฎีในการพยาบาลจิตเวช	16
แนวคิดการเป็นพยาบาลจิตเวช	20
ลักษณะของพยาบาลจิตเวชด้านลักษณะส่วนตัว	23
ลักษณะของพยาบาลจิตเวชด้านทัศนคติต่อการพยาบาลจิตเวช	34
ลักษณะของพยาบาลจิตเวชด้านการใช้ตนเองเพื่อการบำบัด	41
การอบรมหลักสูตรสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช	58
3 วิธีดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล	59
ประชากรและตัวอย่างประชากร	59
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	61
การเก็บรวบรวมข้อมูล	71

	สารบัญ (ต่อ)	๗
	การวิเคราะห์ข้อมูล	75
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	77
5	สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ	93
	สรุปผลการวิจัย	96
	อภิปรายผล	99
	ข้อเสนอแนะ	107
	บรรณานุกรม	109
	ภาคผนวก	114
	ประวัติผู้วิจัย	133

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	จำนวนและร้อยละตัวอย่างประชากรจำแนกตามโรงพยาบาล 61
2	จำนวนและร้อยละตัวอย่างประชากรจำแนกตาม ..... 78 การศึกษาทางการพยาบาลจิตเวช ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และกิจกรรมการพยาบาล
3	จำนวน ร้อยละและระดับของตัวอย่างประชากรจำแนกตาม ..... 80 ลักษณะส่วนตน ทักษะคติต่อการพยาบาลจิตเวช และการใช้ตนเองเพื่อการบำบัด
4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับของตัวอย่างประชากร ..... 82 จำแนกตามลักษณะส่วนตน ทักษะคติต่อการพยาบาลจิตเวช และการใช้ตนเองเพื่อการบำบัด
5	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยลักษณะส่วนตนรายด้านจำแนกตาม ..... 84 การศึกษาทางการพยาบาลจิตเวช
6	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทักษะคติต่อการพยาบาลจิตเวชรายด้านจำแนกตาม ..... 86 การศึกษาทางการพยาบาลจิตเวช
7	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการใช้ตนเองเพื่อการบำบัดรายด้านจำแนกตาม ..... 87 การศึกษาทางการพยาบาลจิตเวช
8	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยลักษณะส่วนตน ทักษะคติต่อการพยาบาลจิตเวช ..... 88 และการใช้ตนเองเพื่อการบำบัด จำแนกตามการศึกษาทางการพยาบาลจิตเวช
9	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยลักษณะส่วนตนรายด้านจำแนกตาม ..... 89 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
10	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทักษะคติต่อการพยาบาลจิตเวชรายด้านจำแนกตาม ..... 90 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
11	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการใช้ตนเองเพื่อการบำบัดรายด้านจำแนกตาม ..... 91 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตารางที่

- 12 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยลักษณะส่วนตัว ทักษะติดต่อการพยาบาลจิตเวช 92
และการใช้ตนเองเพื่อการบำบัด จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
- 13 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างประชากร จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติ 130
กิจกรรมการพยาบาล
- 14 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการใช้ตนเองเพื่อการบำบัดของพยาบาลจิตเวช 132
จำแนกตามกิจกรรมการพยาบาล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย